

МЕРЕЖЕВІ РЕЖИМИ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ НЕОІНТЕГРАЦІЇ: МЕГАРЕГІОНАЛЬНІ ОБ'ЄДНАННЯ ТА ГЛОБАЛЬНІ МЕРЕЖІ СТВОРЕННЯ ВАРТОСТІ

©2019 КОБИЛЯНСЬКА А.В.

УДК 339.9.012.23
JEL: F01; F02; F23; F59

Кобилянська А. В. Мережеві режими глобального економічного врядування в умовах неоінтеграції: мегарегіональні об'єднання та глобальні мережі створення вартості

Глобальне економічне зростання нині передбачає невід'ємне співіснування різнорівневих процесів інтеграції на мікро- та мегарівнях, які одночасно набувають мережевих форм, відповідно, являючи собою мережеві механізми глобального економічного врядування *per se*. Мета статті полягає в дослідженні холистички сучасних інтеграційних процесів з позиції глобальних мереж створення вартості (ГМСВ) та мегайнтеграції як форм неоінтеграції, а також в оцінці взаємозв'язку між ступенем включення країн у ГМСВ та збільшенням кількості укладених регіональних торговельних угод (РТУ) як прокси-процесів неорегіональної інтеграції. Грунтуючись на роботах низки авторів, а також групи експертів ОЕСР, у статті було проаналізовано передумови неоінтеграції з позиції появи та функціонування ГМСВ та мегарегіональних інтеграційних об'єднань. У результаті проведеного аналізу показано, що процеси неоінтеграції в глобальній економіці на мікро- та мегарівнях конгруентні. Так, мегарегіональна інтеграція та формування та поширення глобальних мереж вартості є взаємопов'язаними явищами, водночас поширення ГМСВ передувє мегайнтеграційним процесам. Динаміка включення Китаю до ГМСВ більшою мірою відповідає розвитку інтеграційних процесів у глобальній економіці, що знаходить своє відображення в найвищому рівні кореляції між досліджуваними показниками. Подальші дослідження мають стосуватися аналізу окремих мегарегіональних об'єднань та відповідних мереж з метою більш детального вивчення загального феномена мережевої неоінтеграції та її мегарегіональних характерних ознак.

Ключові слова: глобальне економічне врядування, мегарегіональна інтеграція, глобальні мережі створення вартості, неоінтеграція, кластеризація глобальної економіки.

DOI:

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 13.

Кобилянська Алла Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри агрологістики та управління ланцюгами постачань, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені П. Василенка (вул. Алчевських, 44, Харків, 61002, Україна)

E-mail: akobylyanskaya@eerc.kiev.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7052-0886>

УДК 339.9.012.23
JEL: F01; F02; F23; F59

UDC 339.9.012.23
JEL: F01; F02; F23; F59

Кобылянская А. В. Сетевые режимы глобального экономического управления в условиях неоинтеграции: мегарегиональные объединения и сети создания ценности

Kobylianska A. V. Network Modes of Global Economic Governance in Conditions of Neo-Integration: Mega-Regional Unions and Global Value Networks

Глобальный экономический рост нынче предусматривает неотъемлемое сосуществование разноуровневых процессов интеграции на микро- и мегаровнях, которые одновременно приобретают сетевые формы, соответственно, представляя собой сетевые механизмы глобального экономического управления *per se*. Цель статьи состоит в исследовании холистички современных интеграционных процессов с позиции глобальных сетей создания стоимости (ГССС) и мегайнтеграции как форм неоинтеграции, а также в оценке взаимосвязи между степенью включения стран в ГССС и увеличением количества заключенных региональных торговых соглашений (РТС) как прокси-процессов неорегіональної інтеграції. Основываясь на работах ряда авторов, а также группы экспертов ОЭСР, в статье были проанализированы предпосылки неоинтеграции с позиции появления и функционирования ГССС и мегарегиональных интеграционных объединений. В результате проведенного анализа показано, что процессы неоинтеграции в глобальной экономике на микро- и мегаровнях конгруентны. Так, мегарегиональная интеграция, а также формирование и распространение глобальных сетей стоимости являются взаимосвязанными явлениями, в то же время распространение ГССС предшествует мегайнтеграционным процессам. Динамика включения Китая в ГССС в большей степени соответствует развитию интеграционных процессов в глобальной экономике, что находит свое отражение в высоком уровне корреляции между исследуемыми показателями. Дальнейшие исследования должны касаться анализа отдельных мегарегиональных объединений и соответствующих сетей с целью более детального изучения общего феномена сетевой неоинтеграции и её мегарегиональных характерных признаков.

Global economic growth nowadays provides for the inalienable coexistence of different integration processes at micro- and mega-levels, which simultaneously take network forms, respectively representing the network mechanisms of global economic governance *per se*. The article is aimed at researching the holism of modern integration processes from the perspective of global value networks (GVN) and mega-integration as forms of neo-integration, as well as evaluating the relationship between the degree of inclusion of countries in GVN and an increase in the number of regional trade agreements (RTA) as proxy processes for neo-regional integration. Based on the work of a number of authors, plus a group of OECD experts, the article analyzes the preconditions of neo-integration from the view of the emergence and functioning of GVN and mega-regional integration unions. The carried out analysis shows that the processes of neo-integration in the global economy at the micro- and mega-levels are congruent. For example, mega-regional integration, as well as the formation and distribution of global value networks, are interconnected phenomena, while the proliferation of GVN precedes mega-integration processes. The dynamics of China's inclusion in the GVN is more in line with the development of integration processes in the global economy, which is reflected in the high level of correlation between the indicators researched. Further research should relate to the analysis of individual mega-regional unions and the related networks in order to study in more detail the general phenomenon of network neo-integration and its mega-regional characteristics.

Ключевые слова: глобальное экономическое управление, мегарегиональная интеграция, глобальные сети создания стоимости, неоинтеграция, кластеризация глобальной экономики.

Keywords: global economic governance, mega-regional integration, global value networks, neo-integration, clustering of global economy.

Рис.: 2. **Табл.:** 4. **Библ.:** 13.

Fig.: 2. **Tabl.:** 4. **Bibl.:** 13.

Кобылянская Алла Валерьевна – кандидат экономических наук, доцент, профессор, кафедра агрологистики и управления цепями поставок, Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени П. Василенко (ул. Алчевских, 44, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: akobylyanskaya@eerc.kiev.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7052-0886>

Kobylianska Alla V. – PhD (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Agrolistics and Supply Chains Management, Kharkiv P. Vasylenko National Technical University of Agriculture (14 Alchevskykh Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: akobylyanskaya@eerc.kiev.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7052-0886>

Сучасне глобальне господарювання відрізняється плюралістичними диференціаціями перетікання економічних процесів та їх якісними деформаціями. На заміну надурядовим установам на авангард економічного буття світу виходять інші глобальні актори, серед яких одну з найпомітніших ролей починають відігравати мережі створення вартості та урядів. Поступове поглиблення інтеграційних процесів: від створення спільних підприємств, утворення транскордонних кластерів, економічних інтеграційних об'єднань в межах географічного регіону та поглиблення процесів мегарегіональної інтеграції ставить нові питання до наповнення глобального економічного врядування. Так, дихотомія зростання в теперішньому часі передбачає невід'ємне співіснування різнорівневих процесів – інтеграції на мікрорівні та інтеграції на мегарівні, які одночасно набувають мережевих форм, відповідно, являючи собою мережеві механізми глобального економічного врядування *per se*. Необхідність дослідження взаємозв'язку між цими мережевими феноменами становить актуальність дослідження та потребує всебічного розгляду.

Питання формування та функціонування глобальних мереж створення вартості (ГМСВ) досліджувалися в працях таких закордонних і вітчизняних науковців, як: R. Hernández, N. Mulder, K. De Backer and S. Miroudot, Gereffi G., група експертів ОЕСР, А. С. Філіпенко, О. І. Рогач, Н. І. Черкас, Н. В. Резнікова, Д. М. Русак, О. А. Булатова, Н. В. Федірко тощо.

Теоретичні та практичні аспекти мегарегіональної інтеграції знайшли своє відображення в роботах таких авторів: J. de Beer, V. Salamatov, D. Ciuriak, C. P. Bown, B. G. Narayanan, N. Hamilton-Hart, С. О. Радзієвська, О. І. Шнирков, А. С. Філіпенко та інших.

Окремо варто виділити праці ОЕСР, А. С. Філіпенка, А. Н. Спартака, які присвячені дослідженню умов міжнародної економічної інтеграції загалом і мегарегіональної інтеграції зокрема.

На особливу увагу заслуговують дослідження щодо вивчення взаємозв'язків між інтеграцією на рівні підприємств, що втілюється у формуванні та функціонуванні ГМСВ, та інтеграцією на рівні різних регіонів – мегарегіональної інтеграції.

Так, В. М. Ноєкман зазначає, що утворення мегарегіональних об'єднань може вплинути на функціонування глобальних ланцюгів створення вартості. Головним поясненням служить те, що торговельна система все більше спрямована на те, щоб виробляти

продукти, а не продавати їх [1]. Передусім, це знаходить своє відображення в текстах відповідних угод, які містять численні положення, напряду не пов'язані з лібералізацією торгівлі.

На брифінгу ЄС, на підтримку ідеям В. Ноєкман, говориться про те, що створення ТТС та ТТП може вплинути на те, як будуть розвиватися глобальні ланцюги створення вартості [2].

На думку R. Meléndez-Ortiz, «мегарегіонали – це глибокі інтеграційні партнерства, створені країнами або регіонами, яким належить основна частка світової торгівлі та прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та в яких дві або більше сторін знаходяться в лідируючій позиції або є хабами в глобальних ланцюгах створення цінностей» [3].

Незважаючи на все різноманіття наукової літератури, а також на те, що дослідники одностайні у своїй впевненості щодо існування двостороннього зв'язку між мегайнтеграцією та функціонуванням глобальних мереж вартості, праць стосовно якісної та кількісної оцінки відповідного зв'язку наразі немає.

Методика дослідження включає системний теоретичний аналіз сучасної економічної інтеграції в глобальному просторі, доповнений методами кореляційного аналізу.

З метою усунення виявлених прогалин у наукових джерелах і зважаючи на актуальність зазначеної теми, ціллю статті є: дослідження холістики сучасних інтеграційних процесів з позиції глобальних мереж створення вартості (ГМСВ) та мегайнтеграції як форм неойнтеграції; оцінювання взаємозв'язку між ступенем включення країн у ГМСВ і кількістю регіональних торговельних угод (РТУ) як проксі-процесів неорегіональної інтеграції.

У складення інтеграційних процесів у глобальному економічному просторі до недавнього часу відбувалося в декількох напрямках. Так звані рівні економічної інтеграції: преференційна торговельна угода, зона вільної торгівлі, митний союз, економічний союз, політичний союз тощо мали свої передумови.

Будуючись переважно на основі просторової ознаки та переслідуючи цілі економічного зростання, відповідні угоди передбачають наявність взаємних обов'язків, які чітко регламентуються у відповідних документах. У таких випадках угоди укладаються на вищому керівному рівні країн-учасниць, таким чином, втілюючи міжнародний макрохарактер угод.

Втім, економічна інтеграція в глобальному економічному просторі відбувається і на інших рівнях: мега-, мікро-, мезо-. Такі процеси служать причиною загальної міжнародної економічної інтеграції у випадках, коли цілі господарюючих глобальних акторів неможливо досягти способом іншим, ніж укладання міждержавних угод, або ж коли відповідне співробітництво виходить поза межі окремих економічних суб'єктів. Проте міжнародна макроекономічна інтеграція нерозривно співіснує з іншими формами міжнародної економічної інтеграції. Під мікро- та мезоінтеграцією ми розуміємо інституціоналізовані та неінституціоналізовані економічні відносини між окремими економічними суб'єктами різних країн. На відміну від міжнародної макроінтеграції, угоди на мікро- та мезорівнях є менш стандартизованими.

Таким чином, за умови наявності макроугод, які укладаються з урахуванням чинного законодавства країн – учасниць інтеграційних об'єднань або/та вимагають його адаптації, мікро- та мезоугоди не можуть суперечити локальним нормам права та тим глобальним нормам, відповідальність за виконання яких взяла на себе окрема країна. Водночас ці мікро- та мезоугоди краще відображають інтереси сторін угод, містять більш деталізовані процедури.

На рис. 1 запропоновано варіативні форми сучасних інтеграційних процесів у глобальному економічному просторі.

Відповідно, як мікро-, так і мезоінтеграція може відбуватися як у межах більшої макроугоди, так і виходити поза її межі. Також залишається місце для змішаних форм інтеграційних процесів як всередині макроугоди, так і з учасниками інших макроугод.

Окремий інтерес становить мегаінтеграція. На рис. 1 запропоновано два типи такої інтеграції: як інтеграція декількох блоків, так і інтеграція якогось одного макроблоку та різних акторів різного рівня (мікро-, мезо-, макро-) різних країн.

Інакше кажучи, рис. 1 представляє собою в першому наближенні основи процесу формування мережових форм глобального економічного врядування (табл. 1): учасники різного рівня, формуючи різноманітні інтеграційні об'єднання, створюють мережеві форми глобального економічного господарювання, яке відбувається за певними правилами та процедурами різного рівня інституціоналізації.

Відповідний актор може бути одночасно учасником декілька мереж, надаючи таким чином плюралістичний характер участі мережевим формам глобальної економічної інтеграції.

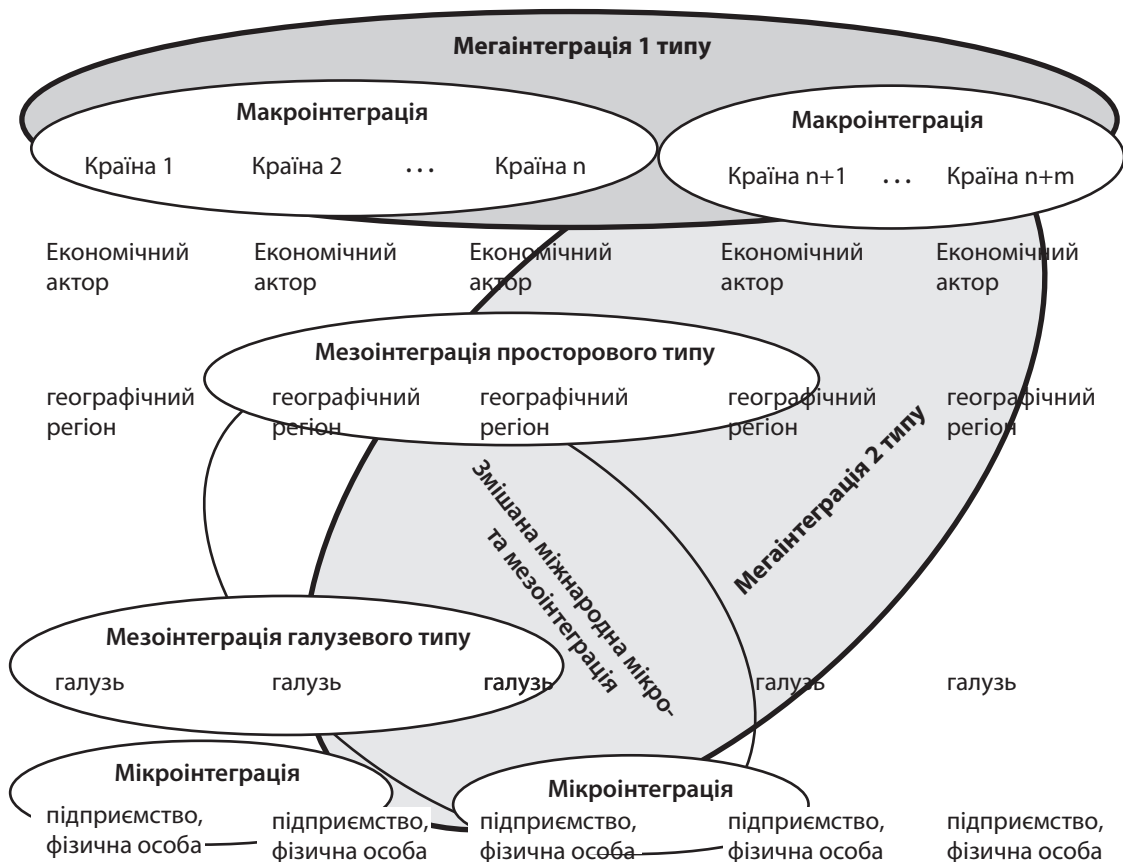

Рис. 1. Евристична мапа варіативу глобальних інтеграційних процесів

Джерело: розроблено автором з використанням [4].

Матриця глобальних інтеграційних процесів

	Фізична особа	Підприємство	Галузь	Регіон	Країна	Об'єднання країн	Інтеграційні критерії
Фізична особа	Мікро 1						Економічні, соціальні, технологічні, безпекові, екологічні, політичні
Підприємство	Мікро 1	Мікро 1					
Галузь	Мезо 2	Мезо 2	Мезо 1				
Регіон	Мезо 2	Мезо 2	Мезо 2	Мезо 1			
Країна	Макро 2	Макро 2	Макро 2	Макро 2	Макро 1		
Об'єднання країн	Мера 2	Мера 2	Мера 2	Мера 2	Мера 2	Мера 1	

Джерело: авторська розробка.

На окрему увагу заслуговує якісне переосмислення сучасних передумов та причин глобальної економічної інтеграції як вищого щаблю міжнародної економічної інтеграції та ролі глобальних акторів мікрорівня в цих процесах.

Табл. 2 наводить результати дослідження передумов неінтеграції у вигляді формування ГМСВ та мегарегіональних інтеграційних об'єднань.

У результаті проведеного аналізу можна зробити висновок щодо конгруентності неінтеграції на мікро- та мегарівнях. Також очевидним стає і те, що

передумови мегарегіональної інтеграції є більш системними економічними явищами, що мають відверту глобальну природу, на відміну від передумов міжнародної економічної інтеграції в загальному випадку, які переважно обмежуються інтересами та економічним станом окремих національних економік світу. Мікроміжнародна інтеграція являє собою симбіоз істотно теоретичних мікроекономічних передумов (яка може бути описана за допомогою загальної двоїстої задачі максимізації прибутку) та викликів, які нещодавно постали перед глобальною економікою, як-то:

Таблиця 2

Компаративне дослідження передумов неінтеграції

Передумови MEI [5] (макро-)	Передумови мегарегіональної інтеграції (глобальна, мега-)	Передумови формування ГМСВ/ глобальних ланцюгів створення вартості (глобальна, мікро-)
Близькість рівнів економічного розвитку та ступеня ринкової зрілості країн, що інтегруються	Нелінійність загальної MEI внаслідок нестабільності регіональних інтеграційних об'єднань	НТР, що уможливила керування бізнесом на відстані
Географічна близькість країн що інтегруються, наявність спільного кордону та історично сформованих економічних зв'язків	Криза мультилатеризму, у т. ч. неспроможність охопити весь перелік економічних потреб країн – учасниць об'єднань	Різниця в рівнях економічного розвитку країн як запорука економічної ренти
Спільність економічних та інших проблем	Активізація боротьби за лідерство	Лібералізація міжнародної торгівлі [6]
Демонстраційний ефект	Перехід до мережевих форм економічного буття. Потреба глобальних мереж створення вартості в спрощенні відповідних процедур трансферу виробництва [7]	Девертикалізація глобального бізнесу з метою економії [8]
Ефект доміно	Поява та поширення угод ЗСТ+ [9]. Укладання чисельних угод Південь – Південь [9]	Розвиток сфери послуг, що надало невеликим економікам можливість виходу на глобальні ринки. Становлення Глобального Півдня [10]
Метаціль	Заповнити прогалини в існуючій системі глобального економічного врядування, переважно побудованій на WTO/ГАТТ	Максимізувати прибуток за рахунок уникнення обмежень на торгівлю та скорочення витрат

Джерело: авторська розробка.

НТР, становлення Глобального Півдня тощо. Виявлені відмінності та спільні риси дозволяють сформулювати такі гіпотези:

H1: Мегарегіональна інтеграція та формування і поширення глобальних мереж вартості є взаємопов'язаними явищами.

H2: Поширення глобальних мереж вартості передує мегаінтеграційним процесам.

Як кількісне підтвердження гіпотези щодо одночасності та симетричності процесів неоінтеграції запропоновано розглянути динаміку залученості країн – центроїдів глобальної економіки та лідерів глобальних ланцюгів створення вартості на основі показника ОЕСР GVC, що представляє собою додаток величини іноземної доданої вартості та непрямої доданої вартості, та динаміку укладання РТУ в поточному на наступному періодах. Це визначені в попередніх дослідженнях країни – центри світових кластерів у різні проміжки часу: Бразилія, Китай, Німеччина, Індія, Індонезія, Японія, Російська Федерація, Саудівська Аравія, Об'єднане Королівство, США [11].

Відомості, що містяться в *табл. 3*, роблять ще більш очевидною єдність глобальних економічних процесів: центроїди глобальної економіки, визначені на основі темпів зростання ВВП, обсягів монетарної маси та інших показників, входять до найбільших мегарегіональних об'єднань світу та, в більшості випадків, є ініціаторами їх створення.

Те, що глобальні центроїди визначені, у тому числі на основі показників ВВП, дозволяє припустити, що економічні інтереси мікроакторів глобальної економіки беруться до уваги і при формуванні глобальних мереж створення вартості.

Як видно з *рис. 2*, становлення Китаю як лідера в глобальних ланцюгах вартості багато в чому повторює розвиток інтеграційних процесів у світі. Водночас до 2014 р. Німеччина за темпами зростан-

ня мала перевагу за цим критерієм перед Китаєм та іншими країнами. Після 2014 р., зберігши лідерство в абсолютному виразі, Німеччина почала втрачати свої позиції. Китай, натомість, продовжує поступово нарощувати свій потенціал.

Як і очікувалося, спостерігається відставання в розвитку глобальних мереж вартості та укладанні регіональних торговельних угод. Так, графік кількості РТУ в наступному періоді (RTU_{t+1}) більше відповідає, наприклад, графіку інтеграції Китаю або Німеччини в ГМСВ, аніж графік кількості РТУ в поточному періоді (RTU_t).

Відповідно до обраних ознак серед центроїдів глобальної економіки маємо п'ять явних лідерів: Німеччина, Японія, Китай, США та Об'єднане Королівство.

Розрахуємо коефіцієнти кореляції між ступенем залучення країни до ГМСВ і кількістю РТУ у світі в періодах t і $t + 1$ відповідно (*табл. 4*).

Перш за все, в більшості випадків спостерігається підсилення кореляційного зв'язку при розрахунку на основі кількості РТУ в наступному періоді. По-друге, *табл. 4* містить ранжований, відповідно до цього результату, перелік країн, відповідні ранги змінилися тільки в одному випадку (США – Бразилія). По-третє, Китай очолює список, водночас виступаючи членом майже всіх найбільших МРО. Друге місце Індії та четверте Індонезії підтримує загальне свідчення щодо становлення Глобального Півдня, яке також асоціюється із інтенсивними мегаінтеграційними процесами в межах мегарегіону.

З огляду на вищезазначене можливо стверджувати, що гіпотези 1 та 2 можна прийняти з високою часткою надійності, а саме: мегарегіональна інтеграція та формування й поширення глобальних мереж вартості є взаємопов'язаними явищами; поширення глобальних мереж вартості передує мегаінтеграційним процесам.

Таблиця 3

Склад МРО з позиції участі глобальних лідерів

МРО	Учасники МРО	Центроїди глобальної економіки
БРІКС	Бразилія, Російська Федерація, Індія, Китай, ПАР	Бразилія, Російська Федерація, Китай, Індія
ТТП	Сінгапур, Бруней, Нова Зеландія, Чилі, Австралія, Перу, В'єтнам, Малайзія, Мексика, Канада, Японія, Китай, США (+ 7 потенційних)	Японія, США, Китай
ТТП*	США та ЄС	США, Німеччина, Об'єднане Королівство
ВРЕП	Індонезія, Малайзія, Філіппіни, Сінгапур, Таїланд, Бруней, В'єтнам, Лаос, М'янма, Камбоджа, Китай, Японія, Південна Корея, Індія, Австралія, Нова Зеландія	Індонезія, Індія, Японія, Китай
ШОС	країни-члени: Китай, Росія, Казахстан, Таджикистан, Узбекистан, Киргизія + 4 спостерігача, 3 країни – кандидати в спостерігачі, 6 «партнерів з діалогу»	Російська Федерація, Китай

Примітка: * – перемовини щодо створення ТТП були зупинені.

Джерело: складено автором.

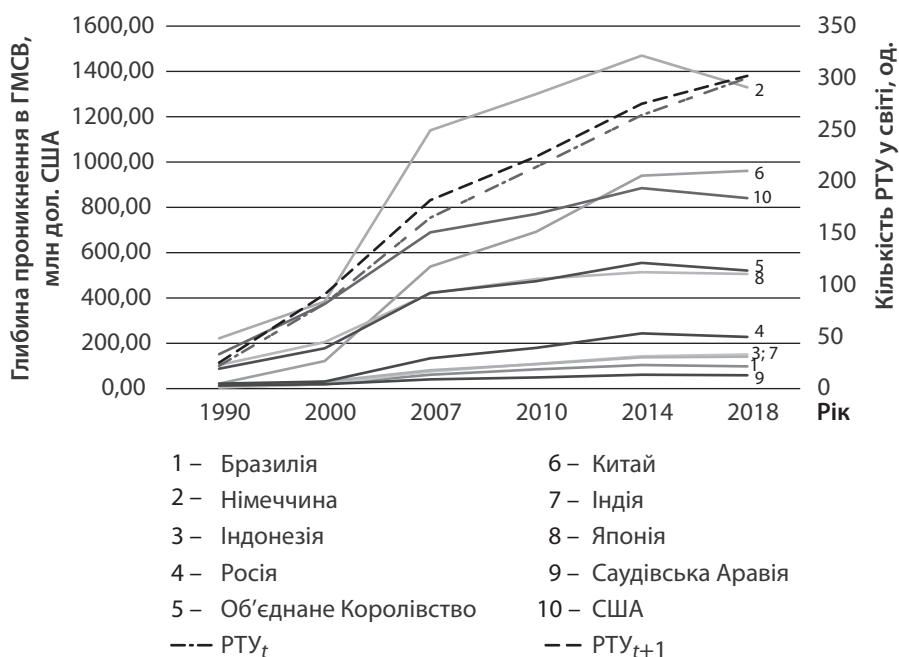

Рис. 2. Динаміка залученості країн – центроїдів глобальної економіки до глобальних ланцюгів створення вартості

Джерело: побудовано автором на основі даних UNCTAD-Eora Global Value Chain Database та WTO RTA-IS [12; 13].

Таблиця 4

Результати кореляційного аналізу взаємозв'язку між ступенем залучення країни до ГМСВ і кількістю РТУ у світі у періодах t та $t+1$

Країна	РТУ _t	РТУ _{t+1}
Китай	0,98	0,979
Індія	0,979	0,977
Об'єднане Королівство	0,97	0,976
Індонезія	0,974	0,974
Саудівська Аравія	0,97	0,972
США	0,965	0,972
Бразилія	0,969	0,97
Російська Федерація	0,963	0,963
Японія	0,949	0,957
Німеччина	0,946	0,953

Джерело: розраховано автором на основі даних UNCTAD-Eora Global Value Chain Database та WTO RTA-IS [12; 13].

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити такі висновки.

Процеси неінтеграції в глобальній економіці на мікро- та мегарівнях конгруентні. Втім, передумови мегарегіональної інтеграції є більш системними економічними явищами, що мають відверту глобальну природу, на відміну від передумов міжнародної економічної інтеграції в загальному випадку, які переважно обмежуються інтересами та економічним станом окремих національних економік світу. Мікроміжнародна інтеграція являє собою симбіоз істотно теоретичних мікроекономічних передумов (які мо-

жуть бути описані за допомогою загальної двоїстої задачі максимізації прибутку) та викликів, які нещодавно постали перед глобальною економікою, як-то: НТР, становлення Глобального Півдня тощо.

Графо-аналітичний метод і кореляційний аналіз показали, що мегарегіональна інтеграція та формування й поширення глобальних мереж вартості є взаємопов'язаними явищами, а поширення глобальних мереж вартості передуює мегантеграційним процесам. Динаміка включеності Китаю до ГМСВ великою мірою відповідає розвитку інтеграційних процесів у глобальній економіці, що знаходить своє відображення в тому числі в найвищому рівні кореляції між досліджуваними показниками.

Подальші дослідження мають стосуватися аналізу окремих мегарегіональних об'єднань та відповідних мереж як з метою як більш детального вивчення загального феномена мережевої неінтеграції, так і визначення характерних ознак окремих інтеграційних процесів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Hoekman B. M. Supply Chains, Mega-Regionals and Multilateralism: A Road Map for the WTO. London, 2014. URL: https://voxeu.org/sites/default/files/file/WTO_Roadmap.pdf
2. European Parliament. Improving global value chains key for EU trade / EU Briefing. 2016. URL: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583822/EPRS_BRI\(2016\)583822_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583822/EPRS_BRI(2016)583822_EN.pdf)
3. World Economic Forum. Mega-regional Trade Agreements. Game-Changers or Costly Distractions for the World Trading System? / Global Agenda Council on Trade & Foreign Direct Investment. 2014. URL: http://www3.weforum.org/docs/GAC/2014/WEF_GAC_TradeFDI_MegaRegionalTradeAgreements_Report_2014.pdf

4. Риндзак О. Т. Міжнародна економічна інтеграція в системі чинників державної міграційної політики. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 3. С. 655–660. URL: <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/136.pdf>

5. Світова економіка : підручник / Філіпенко А., Будкін В., Рогач О. та ін. Київ : Либідь, 2000. 582 с.

6. Interconnected Economies: Benefiting from Global Value Chains / OECD Publishing, Paris. 2013. URL: [https://www.oecd.org/mcm/C-MIN\(2013\)15-ENG.pdf](https://www.oecd.org/mcm/C-MIN(2013)15-ENG.pdf)

7. Blanchard J., Bown Ch. P., and Johnson R. C. Global Supply Chains and Trade Policy. *National Bureau of Economic Research. Working Paper No. 21883*. 2016.

8. Stephenson Sh. M. Global Value Chains: The New Reality of International Trade / The E15 Initiative 'Strengthening the Global Trade System'. December 2013. URL: https://www.ictsd.org/sites/default/files/research/E15_GVCs_BP_Stephenson_FINAL.pdf

9. Спартак А. Н. Метаморфози процесса регионализации: от региональных торговых соглашений к мегарегиональным проектам. *Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право*. 2017. Том 10. № 4. С. 13–38. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metamorfozy-protsesssa-regionalizatsii-ot-regionalnyh-torgovyh-soglasheniy-k-mezhregionalnym-proektam/viewer>

10. Horner R., Khalid N. Global value chains and the rise of the Global South: Unpacking twenty-first century polycentric trade. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/glob.12180>

11. Kobylanska A. V. On Clustering During and After Crisis as the Tool for Analyzing the Global Economic Architecture. *Бізнес Інформ*. 2017. № 3. С. 21–26.

12. UNCTAD-Eora Global Value Chain Database. URL: <https://worldmrio.com/unctadgvc/>

13. WTO-OMC. Regional Trade Agreements Database. URL: <https://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx>

REFERENCES

Blanchard, J., Bown, Ch. P., and Johnson, R. C. "Global Supply Chains and Trade Policy". *National Bureau of Economic Research. Working Paper, no. 21883* (2016).

"European Parliament. Improving global value chains key for EU trade". EU Briefing, 2016. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583822/EPRS_BRI\(2016\)583822_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2016/583822/EPRS_BRI(2016)583822_EN.pdf)

Filipenko, A. et al. *Svitova ekonomika* [The World Economy]. Kyiv: Lybid, 2000.

Hoekman, B. M. "Supply Chains, Mega-Regionals and Multilateralism: A Road Map for the WTO". London, 2014. https://voxeu.org/sites/default/files/file/WTO_Roadmap.pdf

Horner, R., and Khalid, N. "Global value chains and the rise of the Global South: Unpacking twenty-first century polycentric trade". <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/glob.12180>

"Interconnected Economies: Benefiting from Global Value Chains". OECD Publishing, Paris. 2013. [https://www.oecd.org/mcm/C-MIN\(2013\)15-ENG.pdf](https://www.oecd.org/mcm/C-MIN(2013)15-ENG.pdf)

Kobylanska, A. V. "On Clustering During and After Crisis as the Tool for Analyzing the Global Economic Architecture". *Biznes Inform*, no. 3 (2017): 21–26.

Ryndzak, O. T. "Mizhnarodna ekonomichna intehratsiia v systemi chynnykiv derzhavnoi mihratsiinoi polityky" [International Economic Integration in the System of Factors of State Migration Policy]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2015. <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/136.pdf>

Spartak, A. N. "Metamorfozy protsesssa regionalizatsii: ot regionalnykh torgovykh soglasheniy k megaregionalnym proektam" [Metamorphoses of the Regionalization Process: From Regional Trade Agreements to Mega-regional Projects]. *Kontury globalnykh transformatsiy: politika, ekonomika, право*. 2017. <https://cyberleninka.ru/article/n/metamorfozy-protsesssa-regionalizatsii-ot-regionalnyh-torgovyh-soglasheniy-k-mezhregionalnym-proektam/viewer>

Stephenson, Sh. M. "Global Value Chains: The New Reality of International Trade". The E15 Initiative 'Strengthening the Global Trade System'. December 2013. https://www.ictsd.org/sites/default/files/research/E15_GVCs_BP_Stephenson_FINAL.pdf

UNCTAD-Eora Global Value Chain Database. <https://worldmrio.com/unctadgvc/>

"World Economic Forum. Mega-regional Trade Agreements. Game-Changers or Costly Distractions for the World Trading System?" Global Agenda Council on Trade & Foreign Direct Investment. 2014. http://www3.weforum.org/docs/GAC/2014/WEF_GAC_TradeFDI_MegaRegionalTradeAgreements_Report_2014.pdf

WTO-OMC. Regional Trade Agreements Database. <https://rtais.wto.org/UI/PublicMaintainRTAHome.aspx>